

Motion till riksdagen 2021/22:4403

av **Patrick Reslow m.fl. (SD)**

med anledning av prop. 2021/22:94 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta tvååriga yrkesprogram med möjlighet att läsa in grundläggande högskolebehörighet under ett tredje år och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kopplingen mellan elevers val av gymnasieutbildning och arbetsmarknadens behov genom en förstärkt studie- och yrkeslivsvägledning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen föreslår i proposition 2021/22:94 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram att alla nationella yrkesprogram i gymnasieskolan ska ge grundläggande högskolebehörighet. Det föreslås därför att såväl gymnasiepoäng som undervisningstid utökas. Regeringen föreslår dessutom att det ska vara möjligt för elever att välja bort den grundläggande behörigheten om de så önskar.

Yrkesprogrammen har alltsedan de gjordes om till treåriga gymnasieprogram i början av 1990-talet haft svårt att locka till sig elever vid valet av gymnasieutbildning. Regeringen lyfter fram ett flertal faktorer som den menar kan förklara detta och fokuserar mest på det faktum att yrkesprogrammen inte automatiskt ger högskolebehörighet. Problemet är emellertid större än så. Den politiska diskussionen har i mångt och mycket kretsat kring just högskolebehörighetens vikt snarare än att fokusera på kvalitet och innehåll i yrkesprogrammen. När yrkesprogrammen gjordes om till treåriga utbildningar försvann också incitamenten för den praktiskt lagde, eller för den delen skoltrötte, eleven att välja just något annat än ett teoretiskt, högskoleförberedande program. Signalen från politiskt håll var ju tydlig: det är högskolan som gäller. Det

ligger helt i linje med den politiska tanken om att stöpa alla elever i en och samma form, vilket präglat svensk skolpolitik i ett drygt halvsekel.

Sverigedemokraterna är inte negativa till att elever på yrkesprogram kan få grundläggande behörighet till högskola och universitet, men vi anser att systemet borde konstrueras så att yrkesprogrammen blir tvååriga med ett valfritt tredje år för att läsa in högskolebehörighet. Vi befarar att regeringens förslag kommer att leda till sämre genomströmningstider och att det kommer att finnas många elever på de högskoleförberedande kurserna som inte är tillräckligt motiverade.

Regeringen bortser också från andra förklaringsmodeller till att yrkesprogrammen tappar i attraktivitet. Den mest uppenbara är att eleverna har dåliga kunskaper om arbetsmarknadens behov av yrkeskompetens. Statistiska centralbyråns arbetsmarknadsprognos visar att det finns många utbildningsområden där det kommer att råda brist på arbetskraft med yrkeskompetens på gymnasienivå. Trots detta lyckas inte yrkesprogrammen locka till sig fler elever. Enligt vår mening måste studie- och yrkesvägledningen stärkas för att leda elever till rätt skolval.

Det finns enligt vår mening ett stort behov av att dimensionera gymnasieutbildningen så att arbetsmarknadens behov bättre bejakas. Vi kan t.ex. se att det samhällsvetenskapliga programmet sväller samtidigt som genomströmningstiden försämras. Likaså ökar antalet utbildningsplatser på det individuella programmet. Med en bättre dimensionering skulle man kunna styra över elever till yrkesprogrammen, där de förhoppningsvis har större möjligheter att tillgodogöra sig utbildningen och göra sig anställningsbara.

Enligt Svenskt Näringsliv (Resultatanalys för yrkesutbildningen, december 2020) kommer antalet ungdomar i gymnasieålder att öka med knappt 60 000 individer fram till år 2030. För att möta arbetsmarknadens behov av yrkeskompetens på gymnasienivå behöver andelen elever på yrkesprogrammen öka till ca 40 procent av alla 18-åringar i landet. Detta förutsätter en ökning av antalet gymnasier med ett brett utbud av yrkesprogram. Det är viktigt att yrkesprogram inte väljs bort av den anledningen att det saknas en utbildningsinriktning på pendlingsavstånd. Vi menar därför att en dimensionering av gymnasieprogrammen också borde åtföljas av en strategi för placering av gymnasieskolor med yrkesprogram och deras utbildningsinriktningar.

Vi anser även att det finns skäl att se över och reformera nuvarande lärlingsutbildning i syfte att stärka dess attraktivitet och att knyta den betydligt närmare arbetslivet. I såväl Danmark som Tyskland har lärlingsutbildningarna en annan struktur än den svenska modellen. Vi menar att en reformerad lärlingsutbildning i stil med den danska eller tyska ytterligare skulle lyfta yrkesutbildningarnas attraktivitet.

Patrick Reslow (SD)

Robert Stenkvist (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Jörgen Grubb (SD)

Richard Jomshof (SD)